

Kitap Eleştirisi

Mustafa Nail Alkan (Editör), Türkiye-Almanya İlişkileri Dünü, Bugünü ve Yarını, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara, Ekim 2023, ISBN: 978-625-6748-03-3

Merve SERBEST YILMAZ¹

Mustafa Nail Alkan'ın editörlüğünü yaptığı "Türkiye-Almanya İlişkileri Dünü, Bugünü ve Yarını" başlıklı eser, Türkiye-Almanya münasebetlerini geniş bir perspektiften çözümleyen derleme bir kitaptır. Bu kitap, Alman filozof Hans-Georg Gadamer'in geliştirdiğı felsefi hermenötik yöntem üzerine inşa edilmiştir. Bu eserin teknik özellikleri hakkında řu cümleler sarf edilebilir: Bu kitap 13,5x21,5 cm ebadında ve 296 sayfadan oluşmaktadır. Kitabın kapağında Türk ve Alman bayrakları yer almaktadır. Mevzubahis bu eser "Teorik ve Kavramsal Çerçeve", "Tarihsel Boyut" ve "Uluslararası Siyaset, Güncel Olaylar ve Gelecek Vizyonu" başlıklarını taşıyan üç ana bölümden oluşmaktadır. Bunlardan birincisi iki, ikincisi beş, üçüncüsü ise dört bölümden meydana gelmiştir.

"Teorik ve Kavramsal Çerçeve" başlıklı birinci ana bölümün ilk makalesi Aykut Karahan'ın kaleminden "Karşılaştırılmal Siyaset Teorisi Bağlamında Almanya-Türkiye İlişkilerinin Psikopolitik Analizi" başlığıyla okuyucularla buluşmuştur. Birinci Dünya Savaşı'nın mağlupları olan Türkiye ve Almanya'nın benzer travmaları ve zaferleri olduğunu dolayısıyla ortak bir kaderi paylaştıklarını savunan Karahan, bu ülkelerin devlet yapılarını ve toplumlarını karşılaştırılmal siyaset kuramı temelinde psikopolitik çözümlemeye tabi tutmuştur (s.3-29). İkinci alt başlık Bedri şahin tarafından "Jeopolitik ve Jeostatejik Açısından Türkiye-Almanya İlişkileri" başlığıyla hazırlanmıştır. şahin çalışmasında, söz konusu devletlerin münasebetlerinin Avrupa Birliği ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütünün gölgesinde nasıl bir değişime uğradığını irdelemiştir. Akabinde Türkiye ve Almanya'nın diğer bölgesel aktörlerle olan ilişkilerini masaya yatıran yazar, jeopolitik ve jeostatejik faktörlerin ikili ilişkilerde kilit rol oynadığına kanaat getirmiştir (s. 31-56).

"Tarihsel Boyut" başlıklı ikinci ana kısım, beş alt başlıkta altı akademisyen tarafından hazırlanmıştır. Bunlardan birincisi, eserin editörü olan Mustafa Nail Alkan tarafından "Tarihsel Türk Alman İlişkileri ve Almanya'ya Türk Göçü" başlığıyla kaleme alınmıştır. Yazar, bu bölümde İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Türkiye'den Almanya topraklarına göç eden Türk işçilerinin uyum süreci üzerinde durmuştur. Almanya'daki Türklerin işçilikten işverenliğe yükseldiklerini belirten yazar bu durumun Türkiye ve Almanya'yı birbirlerinin nazarında ayrıcalıklı kıldığının altını çizmiştir (s.59-74). Bu derlemeye Ayşegöl Güler "şarlken'den Merkel'e: Türk-Alman İlişkilerine Genel Bir Bakış" başlıklı bölüm ile katkı sunmuştur. Yazar, karşılaştırılmal siyaset kuramından faydalanarak Türk-Alman münasebetlerini kronolojik bir temelde çözümlemiştir. Bu minvalde Güler, iki ülkenin çatışmadan ziyade işbirliğine öncelik verdiklerini ileri sürmüştür (s.75-97). Ardından Burak Çıtır'ın "Osmanlı-Alman İktisadi İlişkilerine Genel Bir Bakış" başlıklı çalışması gelmektedir. Yazar, Birinci Dünya Savaşı'nda silah arkadaşlığı yapan Türkiye ve Almanya'nın iktisadi yakınlaşmasının Osmanlı döneminde başladığını vurgulayarak Almanların birçok alanda (bankacılık, demir yolları, tarım ve deniz taşımacılığı vb.) yaptıkları yatırımlar aracılığıyla hem kendi ülkelerine hem de Osmanlı topraklarına önemli katkılar yaptıklarını ortaya koymuştur (s.99-129). Murat Demirel ise "1923-1945 Arası Türk-Alman İlişkileri" başlıklı bölümde mevzubahis zaman diliminde Türkiye ve

¹ Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Doktora Programı, E-mektup: merveserbest@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-3116-3449.

Almanya'nın iç ve dış politikalarını derinden etkileyen olayları kaleme almıştır. Bu doğrultuda yazar, iki ülke arasındaki diplomatik münasebetleri uluslararası sistemin dinamikleri çerçevesinde çözümlemiştir (s.131-159). İkinci kısım Fuat Bozyel ve Ali Rıza Savaş'ın ortaklaşa kaleme aldıkları "Türk Dış Politikasında Almanya'nın Yeri" başlıklı makale ile nihayete ermiştir. Yazarlar bu bölümde Almanya'nın Türk politikasına ve ekonomisine yaptığı katkıları mercek altına almışlardır. Bu kapsamda söz konusu ülkelerin münasebetlerinde Avrupa Birliği, göç ve ticaret gibi temel başlıkların belirleyici olduğu vurgulanmıştır (s.161-182).

Derlemenin son kısmı "Uluslararası Siyaset, Güncel Olaylar ve Gelecek Vizyonu" başlığını taşımaktadır. Mevzubahis bu bloka dört bilim insanı katkı sunmuştur. Eren Alper Yılmaz, bu derlemeye "Arap Baharı'ndan Günümüze Türkiye ve Almanya'nın Göç ve Sığınmacı Politikalarına Dair Karşılaştırmalı Bir Analiz" başlıklı bölüm ile katkıda bulunmuştur. Yılmaz, bilhassa Arap Baharı'nın ardından artan sığınmacılar bağlamında Türkiye ve Almanya'nın göç politikalarını karşılaştırmalı bir zaviyeden masaya yatırmıştır (s.185-220). Bu eseri zenginleştiren diğer bir yazar ise "Almanya Enerji Krizi Sonrası İlişkilerin Seyri" başlıklı makale ile derlemeye katkıda bulunan Fatih Özgüven olmuştur. Yazar, enerji güvenliği konusunu Alman Şansölyesi Olaf Scholz ve Dışişleri Bakanı Annalena Baerbock'un 2022 yılında Türkiye'ye yaptıkları ziyaretlerdeki söylemleri temelinde ele almıştır. Enerjinin uluslararası bir güvenlik sorunu olduğunu savunan Özgüven, Türk-Alman ilişkilerini enerji krizinin gölgesinde çözümlemiştir (s.221-250). Akabinde gelen bölüm "Orta Doğu ve Terör Sorunu Ekseninde Türkiye-Almanya İlişkileri" başlığı ile Kahraman Gürbüz'ün kaleminden çıkmıştır. Yazar bu bölümde, Almanya'nın özellikle 1980'li yıllardan itibaren terör örgütlerine verdiği destek üzerinde durarak bunun ikili ilişkilere etkilerini incelemiştir (s.251-278). Muhabbet Doyran, "Almanya'dan Gelen İşçi Dövizlerinin Türk Siyasetine Etkisi" başlıklı makalesiyle derlemeye katkı sunan son isim olmuştur. Yazar bu bölümde; Türkiye'de İkinci Dünya Savaşı'nın ardından artan işsizlik sorununu masaya yatırarak bu durumun Almanya'ya yönelik işçi göçünde önemli bir rol oynadığını ileri sürmüştür. Yazar daha sonra Almanya'daki Türk işçileri tarafından anavatanlarına gönderilen dövizlerin Türk ekonomisine sosyal ve siyasal açılardan etkilerini tarihsel bir noktadan değerlendirmiştir (s.279-296).

Bu derleme hakkında genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, bölümlerin eserin kuramsal çerçevesi ile uyumlu bir şekilde kaleme alındıkları söylenebilir. Bu sayede okuyucular, Türk-Alman ilişkilerini kuramsal bir temelde rahatlıkla kavrama fırsatı yakalamaktadırlar. Derlemenin dikkat çeken bir diğer özelliği ise tarihsel boyutun ihmal edilmemiş olmasıdır. Nitekim yüzyıllardan bu yana gelişen çok yönlü münasebetlerde geçmişin izlerine rastlamamak mümkün değildir. Ayrıca derleme, sade bir dille kâğıda döküldüğü için geniş bir kitleye hitap ettiği söylenebilir. Bu hususlar ışığında, Alkan'ın editörlüğünde okuyucularla buluşturulan bu derleme kitabın siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler disiplini açısından kıymetli bir eser olduğu söylenebilir.